

FOTO: DREAMSTIME

onvernet

GRUNN TIL SKEPSIS: Espen Sandvik og Emilie Veggeland Knudsen. FOTO: MORTEN BRAKESTAD

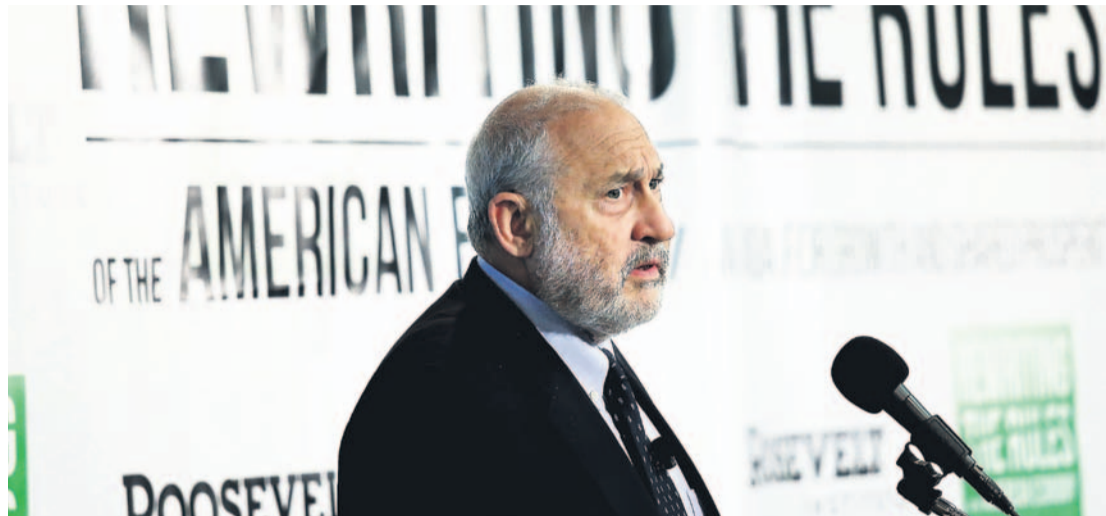
personopplysning. Selv et telefonnummer i et haleheng i en epost er en personopplysning. Restriksjoner på personopplysninger er derfor også i praksis restriksjoner på annen datautveksling.

Balansen mellom personvern hensyn og behovet for overvåking for å hindre terror er vanskelig. Svaret er uansett ikke digitale tollmurer. Det er behov for fri flyt av digitale data mellom

Europa og USA uten en rekke byråkratiske hindringer. Løsningen må landene forhandle frem. Forhandlinger om en ny Safe Harbor-avtale har allerede pågått lenge. Schrems-dommen gir EU et nytt forhandlingskort og setter et betydelig tidspres på partene. Det haster å få en løsning.

Espen Sandvik og Emilie Veggeland Knudsen, advokater i Arntzen de Besche

ISDS gir utenlandske investorer rett til å gå til søksmål når et lands myndigheter bryter sine forpliktelser i en investeringsavtale, skriver Peter Chase i USAs handelskammer i Europa.

STYRKER MULTINASJONALE SELSKAPER? Økonomiprofessor Joseph Stiglitz har markert seg som en kritiker av tvisterettsmekanismen ISDS. Men 95 prosent av verdens 3.000 investeringsavtaler har aldri mottatt noen krav, skriver artikkelforfatteren. FOTO: NTB SCANPIX

Joseph Stiglitz tar feil

Økonomen Joseph Stiglitz har tidligere kritisert tvisterettsmekanismen ISDS (Investor State Dispute Settlement). Han hevder at ISDS «omskriver de økonomiske spillereglene på en måte som styrker selskapene på bekostning av samfunnet». Enda verre er det at ISDS-beslutninger fattes i «private» domstoler bestående av «uansvarlige» voldgiftsdommere.

Men professor Stiglitz tar feil. Hvorfor skulle hundrevis av regjeringer inngå 3.000 avtaler som inneholder en tvisterettsmekanisme dersom avtalene fører til at en stat må yte erstatning til store selskaper på grunn av lover som kan ødelegge for en utenlandsk investors forventede profitt? Tyskland har 134 bilaterale investeringsavtaler, Storbritannia 104, Nederland 96 og USA 46. Til og med Norge har 15. Disse landene ville neppe inngått avtaler som kan være så problematiske.

De ville ikke gjort det, og de gjør det heller ikke. ISDS gir utenlandske investorer rett til å gå til søksmål når et lands myndigheter bryter sine forpliktelser i en investeringsavtale, altså sine forpliktelser i henhold til internasjonal lov. Utenlandske investorer er selvsagt underlagt nasjonale lover i det landet de investerer i. De kan bli, og blir ofte også, stevnet for retten for brudd på loven.

Når to lands myndigheter ønsker å bedre sitt økonomiske forhold, vil de inngå en avtale om å ikke forskjellsbehandle hverandres investorer på bakgrunn av nasjonalitet, å gi investorer den behandling som minimum kreves i henhold til internasjonal lov, å gi investorer

erstatning i de tilfeller der en investering eksproprieres til et offentlig formål, og å gi investorer tillatelse til å flytte midler knyttet til en investering inn i og ut av landet. Disse fire løftene gir utenlandske investorer ekstra beskyttelse i avtalen (dvs. i henhold til internasjonal lov), samt forsikring om at de ikke vil bli behandlet dårligere enn de nasjonale investorene. Norge, USA og andre europeiske myndigheter har frivillig gått inn i 1.500 internasjonale avtaler som inneholder løftene. Disse gjenspeiler verdier som et demokrati setter høyt, og må ikke brytes.

En slik avtalelov må være gjennomførbar. Det er her ISDS kommer inn. Myndighetene som først inngikk internasjonale investeringsavtaler opprettet for et halvt århundre siden også en lignende tvisteløsning for å styrke avtalene. Samtidig grunnla de Det internasjonale senteret for løsning av investeringstvister (ICSID) i Verdensbanken, som en instans

hvor investorers krav kan fremmes. Handelsbarrierer hindrer mange leverandører i å krysse grensen, mens en regjering kan innføre tiltak som berører en enkelt investor som har satt kapital på spill innenfor et lands territorium. ISDS lar en investor fremme en klage om avtalebrudd – og kun avtalebrudd – for et nøytralt panel som følger Verdensbankens eller FNs voldgiftsregler.

Alternativt til at investorer selv kan fremme krav, kan myndighetene i investorenes egne land fremme saken. De fleste myndigheter ønsker naturligvis ikke å fungere som advokater for sine investorer rundt om i verden. Dette var en av

FORSVARER MEKANISMEN: Peter Chase. FOTO: USAS HANDELSKAMMER

hovedårsakene til at Obama-administrasjonen beholdt ISDS i amerikanske investeringsavtaler etter et treårs prøveperiode.

Grunnen til at ISDS nå er en ad hoc-prosess, er at sakene forekommer sjelden – 95 prosent av verdens 3.000 investeringsavtaler har aldri mottatt noen krav. USA har, ifølge UNCTADs database for investeringstvister, mottatt 15 krav siden ISDS ble innført i 1980; Tyskland med sine 134 investeringsavtaler og ISDS-vedtak helt tilbake i 1960, har mottatt tre. Storbritannia med 104 avtaler har mottatt ett. USA og EU er de største aktørene når det gjelder utenlandske investeringer nettopp fordi de overholder de tidligere nevnte forpliktelsene. Dersom partene inngår investeringsavtaler med hverandre, vil det sannsynligvis reises få, eller ingen, saker for ISDS. Å holde myndighetene ansvarlig er selve kjernen i et demokrati. Myndigheter som har inngått investeringsavtaler og ISDS, forstår dette. Det håper jeg Stiglitz og kritikerne også vil forstå.

Peter Chase, direktør for USAs handelskammer i Europa